

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL-LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Ardiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falcha.

El Pessebre Vivent

La tradició dels pessebres o representacions del Naixement és força antiga al nostre país. S'ha documentat que a la Seu de Barcelona el 1327 ja es va representar el naixement de Jesús i l'adoració dels pastors. En altres

èpoques i en altres llocs s'han representat diferents tipus de drames sacres i pastorets.

Els estudiosos del tema semblen posar-se d'acord en el fet que la primera representació d'un pessebre vivent en un format més actual és la que va tenir lloc el Nadal de 1953 a Ardèvol, on els veïns i la canalla de l'escola es van disfressar i van fer un pessebre pels carrers del poble.

El 1955 es va fer una representació pública d'un pessebre a Engordany, a les Valls d'Andorra, promogut pel senyor Esteve Albert, qui és considerat el pioner i el divulgador dels pessebres vivents. La idea va tenir èxit i es va escampar per diversos poblets de les comarques de la Catalunya Nord, però va ser el pessebre de Corbera de Llobregat, iniciat el 1962, el que va popularitzar definitivament aquest tipus d'espectacles. El pessebre vivent de Corbera, tal vegada per la seva proximitat a Barcelona, ha tingut sempre un èxit extraordinari. Es diu que l'han vist més de 800.000 persones. A l'actualitat es fan pessebres vivents a 68 pobles de Catalunya.

A Fals la idea de fer una cosa semblant va sorgir el 1976 en el si del grup de joves que s'aplegava al voltant del rector Lluís Solernou. Es va decidir representar els Pastorets per Nadal i, en no disposar de cap local al poble, es va haver d'habilitar un escenari dins de la mateixa església del Raval. Sobre uns cavallets es va muntar un entarimat de 7 metres d'amplada a la part de l'altar. En els pastorets hi van col·laborar 54 persones, essent els actors principals Josep Grau, en el paper de Rovelló, Lluís Solernou, Lluquet, Josep Terrades, Satanàs, i Josep Massana, Llucifer. La iniciativa va ser molt ben rebuda per la població i l'església es va omplir de gom a gom. El benefici econòmic va ser de 21.000 pessetes.

A l'any següent els organitzadors es van plantejar si era convenient repetir els pastorets o fer alguna cosa diferent. En una reunió que va tenir lloc a la cuina de cal Mestre el 28 de novembre es va acordar fer un pessebre vivent a l'aire lliure, a l'indret de les Torres de Fals. Es va fer una crida i van sortir moltes persones, de totes les edats, interessades en col·laborar, ja fos fent de figurants o bé ocupant-se de les tasques de l'organització. Es van repartir la feina i mentre els uns es dedicaven a preparar el vestuari, altres tenien cura de la il·luminació i l'acondicionament de l'escenari natural. El guió i els textos tenien un referent bíblic i van ser elaborats per Lluís Solernou. La majoria de les persones participants eren de Fals, però el mestre de l'escola de Rajadell va ser un dels promotors de la iniciativa i els alumnes de l'escola van participar massivament al Pessebre.

La primera representació es va fer el 24 de desembre de 1977, sortint de la missa del gall. Malgrat que a penes s'havia anunciat, la notícia havia corregut de boca en boca i el pessebre va congrega unes 600 persones. Aquest èxit tan inesperat va motivar que el dia u de gener es fes una segona sessió, que aquesta vegada va comptar amb la presència de gairebé 1.500 espectadors. Encara hi va haver una tercera representació el dia de Reis. Descomptades les despeses, a la caixeta va quedar un benefici econòmic de 103.000 pessetes. El Pessebre s'havia engegat amb bon peu i ningú dubtava que havia de tenir continuïtat.

En un principi s'havia pensat representar el pessebre a les Torres i dins del nucli antic de Rajadell, alternativament, però l'entorn de les Torres va semblar el lloc idoni i els organitzadors es van decantar per aquesta opció per a les futures representacions. Aquesta decisió va provocar el deserció del mestre i d'altres persones de Rajadell, que van deixar de participar-hi.

La segona edició va comptar amb moltes millores en els apartats d'escenografia i vestuari, es van preparar deu quadres o escenes i es van programar set sessions, repartides en sis dies. La participació va ser de 140 persones de Fals i Rajadell, es van vendre 3.482 entrades i es van fer uns ingressos nets de 382.000 pessetes. Aquest superàvit es va destinar a inversions pel mateix pessebre i a les obres del Casal de Fals.

A l'edició de 1980 el pessebre va passar a anomenar-se Pessebre Vivent del Bages, un reflex de la voluntat d'esdevenir un referent cultural d'àmbit comarcal. Amb motiu del desè aniversari es va editar un programa on hi constava una llista dels 206 col·laboradors del Pessebre. En la relació s'hi trobaven diversos exemples de famílies on hi participaven tres, i fins i tot quatre generacions, des dels vells fins a la canalla. En aquell moment el Pessebre comptava amb una presentació i 15 quadres, alguns d'ells estàtics, però la majoria dotats de moviment.

Des de l'estrena a l'any 1977, el Pessebre ha estat fidel a la tradició any rere any per Nadal, amb l'excepció de l'edició de 2001, justament l'any que es complia el 25è aniversari, quan es van haver de suspendre totes les sessions a causa de les nevades. El record de públic es va assolir l'any 1997 amb 5.551 espectadors, però en conjunt, la mitjana se situa al voltant dels 3.900. El nombre total d'espectadors va assolir el gener de 2007 la xifra de 119.447.

Per promocionar i anunciar el Pessebre, cada any s'ha fet un pasquí i un programa de mà. El disseny de la coberta ha anat variant, però durant moltes edicions va ser obra de l'artista manresà Josep Barés. El pròleg del programa s'ha encarregat a diverses personalitats del món de la cultura i la política. Entre les signatures es pot destacar a Miquel Martí Pol, poeta, Antoni Deig, bisbe de Solsona, Pere Casaldàliga, bisbe de Araguaia, Joan Rigol, Conseller de Cultura, Jordi Pujol, president de la Generalitat, o Sebastià Bardolet, Abat de Montserrat. Algunes d'aquestes personalitats, i d'altres igualment rellevants, han assistit a la representació del Pessebre.

El Pessebre ha estat reconegut en diverses ocasions amb premis i guardons d'abast comarcal i nacional. El 1991 va rebre el premi de Regió-7 en l'apartat d'arts escèniques, el 1992 el Premi Ateneus i el Premi Nacional de Cultura, atorgat per la Generalitat de Catalunya, i el 2001 el Premi Bagencs, de la Jove Cambra de Manresa.